

Bild riep Duitsers op Hollandse kaas te boycotten

25 Jaar na uitzending 'Bürger fragen - Politiker antworten'

[Achtergrond](#) - 19 februari 2004

(19 februari 2004) De uitzending 'Bürger fragen - Politiker antworten' veroorzaakte op 22 februari 1979 een rel op de Duitse televisie. Nederlanders onderwierpen CDU-leider [Helmut Kohl](#) aan een kruisverhoor en de Duitsers waren woedend. Voor de Nederlanders was het onverteerbaar dat Kohl links-radicalen het leven onmogelijk probeerde te maken, maar vergevingsgezindheid tegenover oude nazi's predikte, constateerde [Volkskrant](#)-correspondent Jan Luijten. "Mensen vroegen me: hoe kun je nog langer in die fascistische politiestaat blijven wonen?"

Eind februari 1979, precies 25 jaar geleden, raakte het Nederlandse volk bijna zonder het te weten verwickeld in een rel met West-Duitsland. Aanleiding was een televisie-uitzending waarin Nederlanders CDU-leider Helmut Kohl aan een kruisverhoor onderwierpen over de Tweede Wereldoorlog en de omgang met linkse terroristen. 'Kohl und die Chaoten', kopte *Bild am Sonntag* kort daarna. Jan Luijten (62) werkte op dat moment als correspondent voor de *Volkskrant* in Duitsland. De opschudding die het programma veroorzaakte, verbaasde hem niet. De heftigheid van de reacties wel. Luijten: "Binnen vierentwintig uur vijfhonderd boze telefoontjes. Later gevolgd door nog eens duizenden reacties. Zelfs een krant als de [Frankfurter Allgemeine Zeitung](#) keerde zich in ongekend emotionele bewoordingen tegen de Nederlandse vragenstellers: 'De wijze waarop verschillende vragen in een hoogste staat van opwinding met verwrongen gelaatstrekken werden uitgestoten is moeilijk nader te beschrijven. Maar van enkele van de handelende personen kan alleen maar gezegd worden dat zij van haat vervuld waren.' Overall trof je diezelfde verontwaardiging aan. Ik geloof dat de *Bildzeitung* het Duitse volk zelfs opriep om voortaan geen Hollandse kaas meer te eten."

Of Nederland daarvan wakker lag, valt te betwijfelen. Aan de meeste Nederlanders ging de opschudding geheel voorbij. De uitzending was weliswaar in Den Haag opgenomen, maar werd alleen in Duitsland uitgezonden. In Nederland begreep men alle heisa niet; Jan Luijten vormt wat dat betreft een uitzondering.

Sinds 1970 woonde hij met vrouw en kinderen in de West-Duitse hoofdstad Bonn. Op 14 maart 1979 berichtte hij het vaderland: "Het was de afgelopen weken geen onverdeeld genoegen om als Nederlander in West-Duitsland te wonen. Zelden zijn de West-Duitsers zo boos geweest op de Nederlanders als na de Duitse televisie-uitzending 'Bürger fragen - Politiker antworten'."

Het idee voor 'Bürger fragen - Politiker antworten' kwam van [Reinhard Appel](#), de presentator van het goedbekeken 'Journalisten fragen - Politiker antworten', een vergelijkbaar programma op het tweede Duitse net. Met de eerste verkiezingen voor het Europees Parlement in het vooruitzicht was Appel op het idee gekomen om Europese politici door Europese burgers te laten interviewen. Bondskanselier [Helmut Schmidt](#) zou het Franse volk te woord staan, [Joop den Uyl](#) het Duitse, en Kohl het Nederlandse. De Volksuniversiteit werd gevraagd publiek te leveren en op 22 februari 1979 was het zover. De uitzendingen met Schmidt en Den Uyl waren prima verlopen. "Maar als ik het me goed herinner, is er na Kohl nooit meer een 'Bürger fragen - Politiker antworten' op televisie geweest."

Kruisverhoor

Als televisie-uitzending, vindt Luijten, was het vraaggesprek met Kohl enorm geslaagd. "Het was een heel levendige, spannende discussie. Het onderwerp Europa kwam nauwelijks aan bod. In plaats daarvan riep het Nederlandse publiek Kohl ter verantwoording over de situatie in West-Duitsland, waarop Kohl in woede ontstak. "Ik zit hier niet in een kruisverhoor!" Vervolgens klonk er boe-geroep van de tribunes, en uiteindelijk werden ook de Nederlandse vragenstellers steeds kwader. Kohl was een heel conservatieve man, die slecht met kritiek kon omgaan. Dat zag je duidelijk. Op kritische vragen reageerde hij geïrriteerd, onheus of hij ontweek antwoorden. Hij wist zich er geen raad mee. Je zag hem onmiddellijk verstarren, en daardoor raakte de zaal weer geërgerd, en ontstond er een soort kettingreactie. Het liep behoorlijk uit de hand."

Na afloop kreeg Reinhard Appel de Zwarte Piet toegespeeld. Wat voor mensen had hij daar in 's hemelsnaam bij elkaar gebracht, vroegen de Duitsers zich af. "Een pijnlijke vraag natuurlijk, want hij had het selecteren van publiek uitbesteed." Niettemin oordeelde Appel dat de geselecteerde vragenstellers een juiste weerspiegeling vormden van de Nederlandse samenleving. En volgens Luijten zou dat best wel eens kunnen kloppen. "Naar mijn idee ging het er niet om of er linkse of rechtse mensen in het publiek zaten. Het ging om een botsing van twee culturen, de Duitse met de Nederlandse. In Nederland waren wij eraan gewend geraakt dat politici ook maar gewone mensen zijn. En dat je die ook als gewone mensen kon benaderen. In Duitsland stonden politici op een voetstuk. Men keek tegen hen op en behandelde ze met een zekere hoffelijkheid. Bovendien werden

politici al snel vereenzelvigd met de staat. Dat merkte je ook in de reacties. Het was niet zozeer Kohl die onhoffelijk was behandeld als wel de Duitse staat. De hele natie voelde zich geschoffeerd."

Tegelijkertijd bleek dat de [Nederlanders en de Duitsers](#) elkaar maar slecht kenden. Luijten: "Over het algemeen kun je zeggen dat de doorsnee-Duitser niet goed op hoogte was van wat zich in het buitenland afspeelde. Overigens betwijfel ik of dat tegenwoordig anders is. De Duitse media waren erg gericht op binnenlandse kwesties; iets wat, denk ik, eigen is aan alle grote landen. Er was wel berichtgeving uit het buitenland, maar dan ging het over opmerkelijke incidenten. Duitsers hadden daardoor geen idee hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zat. Wij zijn in Duitsland toch heel lang - en misschien nog steeds wel - afgeschilderd als een heel aardig volkje. Dat beeld werd door de televisie-uitzending danig verstoord. We lieten Kohl niet uitspreken, gingen tekeer en vielen hem aan met kritische vragen. Nou, dat vonden de Duitsers allesbehalve tolerant."

Omgekeerd klopte het beeld dat Nederlanders van Duitsland hadden ook niet. In Nederland is het besef maar langzaam gegroeid dat er na 1949 een ander, democratischer Duitsland was ontstaan. De rigoureuze manier waarop Duitsland de bestrijding van linkse terroristen van de RAF ter hand nam, was voor een deel van de Nederlanders het bewijs dat fascisme bij de oosterburen nog altijd op de loer lag. Zo was het voor Nederlanders onverteerbaar dat Kohl links-radicalen het leven onmogelijk probeerde te maken, maar vergevingsgezindheid tegenover oude nazi's predikte. Overigens deed de rel rond het programma 'Bürger fragen - Politiker antworten' nog wel iets goeds. Aan minister-president Van Agt vertrouwde Kohl toe dat zo'n uitzending electoraal gezien voor hem en de CDU/CSU best wel eens positief zou kunnen uitpakken.

Martijn Blekendaal is journalist en werkt voor verschillende programma's van de NPS, zoals 'PREMtime' en 'Andere Tijden'. Een uitgebreidere versie van dit artikel kunt u lezen in het Historisch Nieuwsblad.

Op zondag 22 februari vindt op het Duitsland Instituut Amsterdam de vertoning van de bewuste aflevering van 'Bürger fragen - Politiker antworten' plaats. Voor meer informatie zie de [Agenda](#).

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/2291/bild-riep-duitsers-op-hollandse-kaas-te-boycotten>